

VERSLAG

Aan leden : **Betrokkenen bij de CRO Teuge**

Wim	Burgering	voorzitter CRO Teuge
Martin	Jagt, van der	lid namens lokale milieugroepen
Arjen	Lagerweij	lid namens B&W van Voorst
Detlev	Cziezzo	plv. lid namens B&W van Apeldoorn
Meiltje	Groot, de	lid namens N.V. luchthaven Teuge
Ron	Rietjens	plv. lid namens omwonenden
Carel	Braakman	plv. lid namens omwonenden

Gasten :

Josan	Meijers	GS van Gelderland
GertJan	Eijk, van	provincie Gelderland
Lucas	Harbers	Vertegenwoordiger ABT

T.k. :

Dries	Crama	expert economie en werkgelegenheid
Tom	Brands	expert recreatie
Gert Jan	Koele	expert clean Tech
Agave	Kruijssen	expert natuur en milieu
Jan	Muyden, van	expert algemeen

Van

Jolanda Timmerman, secretaris CRO Teuge

Doc.nr. : 171101 Verslag Concept.docx

Vergadering : Regulier overleg Commissie Regionaal Overleg Teuge

Vergaderdatum : woensdag 1 november 2017

Tijd : om 19.00-20.30 uur

Locatie : Raadzaal van de gemeente Voorst, H.W. Iordensweg 17, 7391 KA Twello

1. Opening en mededelingen door de voorzitter

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom.

1.1 Er is bericht van verhindering ontvangen van

- Harry Elzinga (wijkraad Zevenhuizen Zuidbroek) wordt vervangen door Dhr. Ron Rietjens
- Wethouder Frits Rorink en Dhr. Marcel Udink gemeente Deventer
- Wethouder Johan Kruihof, gemeente Apeldoorn, wordt vervangen door wethouder Detlev Cziezzo
- Dhr. W. Wim Iding, namens recreatieve gebruiker luchthaven Teuge
- Mevr. Quita Kuiper, PVT wordt vervangen door Carel Braakman

2. Vaststellen van de agenda

De agenda wordt aangenomen conform concept.

3. Concept-verslag van 30 augustus 2017

3.1 Opmerking van Ged. Meijers punt 6.1, 3de alinea, 3de zin, gedeputeerden moet worden vervangen door GS.

3.1.1 Opmerking van Ged. Meijers punt 6.1. Ten tijde van de vergadering was het al duidelijk dat er meerdere routevarianten waren. GS hebben niet enkel bepleit dat variant B++ door het ministerie zou worden voorgelegd ter beoordeling door bureau Helios, maar dat alle varianten zouden worden meegenomen. Tevens is aan het ministerie verzocht om de herindeling van het luchtruim naar voren de halen, waarbij de ontwikkeling van Lelystad Airport niet vertraagd mag worden. Deze aanvullingen worden in het verslag van 30 augustus meegenomen.

3.2 De notulen worden aangenomen met correctie van de in 3.1 genoemde zaken, met dank aan de secretaris.

3.3 Naar aanleiding van Punt 1.1, Dhr. vd Jagt geeft aan dat hij nog geen jaarrapportages over de geluidsbelasting van vliegveld Teuge heeft ontvangen. De secretaris zet deze vraag uit bij de Provincie.

Jaarrapportage over geluidsbelasting wordt door secretaris aangeleverd aan Dhr vd Jagt
--

3.4 Punt 6.3.4., Dhr. Braakman merkt op dat de milieu beoordelingen over de varianten B+ en B++ zoals uitgevoerd door de Omgevingsdienst Veluwe IJssel in opdracht van de gemeenten Apeldoorn, Deventer en Voorst nog niet openbaar zijn gemaakt. Dhr. Lagerweij zal deze beschikbaar stellen aan de CRO zodat ze op de website kunnen worden geplaatst.

Dhr Lagerweij stelt milieu beoordelingen beschikbaar.

De secretaris plaats deze op de website van de CRO.

3.5 Punt 8.1, Dhr. Braakman stelt vragen over de communicatie rondom de run-up en de geluidswal. De voorzitter geeft aan kennis te hebben genomen van de correspondentie tussen de heer te Riele die aan de run-up woont en de heer van Eijk namens de Provincie. Geluidsmetingen zijn nooit uitgevoerd door de provincie want in de bestaande vergunning van Teuge staat geen normstelling op dit punt van de engine run up. Binnenkort zal worden geprobeerd een gesprek te organiseren tussen Mevr. de Groot, Dhr. te Riele en de provincie (Dhr. van Eijk) en eventueel de gemeente om tot begrip van de situatie te komen.

Dhr. Braakman merkt op dat er in de brieven van de provincie staat vermeld dat er geen metingen worden uitgevoerd. In het nieuwe LHB worden deze metingen wel meegenomen. Ook komt dit punt terug in de 19 punten van aanbeveling uit het "Blekenbrinkrapport" van 2015. Dhr. Lagerweij benadrukt dat de gemeente een positieve grondhouding heeft ten aanzien van de oplossing.

3.6 Dhr. Rietjens spreekt zijn dank uit naar Mevr. De Groot dat zij in de vergadering van 30 augustus de toezegging heeft gedaan dat ze bij de aanvraag van het nieuwe LHB uit zal gaan van 80.000 vliegbewegingen.

4. Stand van zaken ontwikkeling vliegroute Lelystad Airport

4.1 De Ged. doet een terugmelding

4.1.1 Op 6 september heeft er een 2de bestuurlijk overleg plaatsgevonden met STAS en Ged. van Gelderland, -Flevoland, -Overijssel en de Gelderse Commissaris van de Koning. De toegezegde rapporten (uitkomsten van de second opinion) waren destijds nog niet voorhanden. Provincie heeft aan het ministerie aangegeven het belangrijk te vinden om betrokken te worden bij de vervroegde herindeling van het luchtruim. Dit blijft een moeilijk punt.

4.1.2 In de afgelopen weken is er veel contact geweest met diverse Kamerleden waaronder Barbara Visser. Ook is het algemeen overleg luchtvaart door de Gedeputeerde persoonlijk bijgewoond. Hierbij viel op dat tijdens het 1ste overleg nog zorgen werden geuit en wensen op tafel kwamen terwijl een week later de toon erg was afgezwakt.

4.1.3 De STAS heeft de toezegging gedaan dat

- a) er zal bekeken worden waar er mogelijkheden zijn om hoger te vliegen dan aangegeven
- b) er wordt gekeken of en waar eerder inzetten van stijging van vliegtuigen mogelijk is
- c) daar waar een partiele herindeling mogelijk is deze ook eerder ingezet kan worden
- d) ze in gesprek wil met de provincies en gemeenten die impact gaan ondervinden van de voorgenomen vliegroutes.

- e) in de toekomst door haar persoonlijk actief wordt meegekeken en worden voorstellen ondersteund die het economisch toekomstperspectief van luchthaven Teuge verbeteren.
- 4.1.4 Behalve Gelderland, Overijssel en Flevoland zijn ook Friesland en Drenthe aanwezig en direct betrokken bij dit overlegproces.
- 4.1.5 Vanuit HoogOverijssel is bericht gekomen dat er fouten zijn geslopen in de m.e.r. aannames. Hierdoor moet het milieuonderzoek deze deels overgedaan worden. Het is nog niet helder of deze fouten ook invloed hebben op de m.e.r.-gegevens van Schiphol en Maastricht. De STAS heeft de belofte gedaan dat zij de partijen zal informeren en zal laten participeren in het proces.
- 4.1.6 Vandaag op 1 november om 24.00 uur sluit de inzendtermijn voor het indienen van de zienswijzen. Tot nu toe zijn er meer dan 2000 zienswijzen ingediend. Er is [een provinciale zienswijze over de vliegroutes Lelystad Aripport](#). Provincie Gelderland heeft op 1 november 2017, samen met mede-indieners een zienswijze ingediend. [Bijgaand de zienswijze](#). Deze zienswijze is voorzien van [een begeleidend schrijven](#) van GS aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat.
- 4.2.1 Dhr. Lagerweij wijst op een [uitzending van EenVandaag \(eerder op 1 november\) die goed weergeeft wat het gevoel is bij de betrokken gemeenten](#). Gemeenten zijn boos en teleurgesteld over het verloop van het proces. Gemeente Voorst heeft de zienswijze van Provincie Gelderland niet ondertekend maar heeft een eigen zienswijze ingediend. Ze onderschrijft niet dat de opening van Lelystad Airport op 1 april 2019 een vaststaand feit is. Voor het overige kan zij zich vinden in de zienswijze van de Provincie.
- 4.2.2 Dhr. Cziesso geeft aan dat gemeente Apeldoorn de zienswijze van de provincie heeft ondertekend maar dat Apeldoorn ook een eigen zienswijze indient.
- 4.3 Dhr. Braakman vraagt wanneer de routes definitief bekendgemaakt worden. Ged. Meijers geeft aan dat de STAS heeft aangegeven dat dit in november zal gebeuren maar is niet op de hoogte van de actuele stand van zaken nu er inmiddels een nieuw kabinet is aangetreden.
- 4.4 Dhr. Rietjens geeft aan dat hem ter ore is gekomen dat het hoger vliegen op de lijn Zwolle – Arnhem eenvoudig uitvoerbaar is. De bottleneck in dit probleem zou liggen bij het capaciteitsprobleem onder luchtverkeersleiders. Dhr. Rietjens heeft hierover een aantal vragen geformuleerd en wil deze via Ged. Meijers voorleggen aan de minister omdat ze extra aandacht verdienen. Ged. Meijers zal deze vragen bekijken en zal besluiten welke vragen voldoende relevant zijn om te bespreken met de minister.
- 4.5 Mevr. De Groot geeft aan dat het proces van de afgelopen 6 maanden het vertrouwen van de betrokkenen niet heeft versterkt. Dhr. van der Jagt onderschrijft dit. De afgelopen periode is er op luchthaven Teuge veel overleg geweest met bedrijven en gebruikers. Inmiddels zijn er zienswijzen ingediend. Op 6 november is er in een plenair overleg van het ministerie met de betrokken luchtruimgebruikers over de mate waarin deze ingediende zienswijzen zullen worden overgenomen. In dit overleg zal ook duidelijk worden of er alternatieve beschikbaar zijn voor Teuge.
- 4.6 Dhr. Braakman heeft vernomen dat er een oplossing zou zijn voor de para's van Teuge waarbij paratoestellen na het opstijgen vanaf Teuge doorvliegen naar de omgeving van Terwolde waar op grote hoogte doorgestegen kan worden. De springers worden na hun landing bij Terwolde met busjes naar vliegveld Teuge teruggebracht. Het PVT is hier niet blij mee omdat dit een opstapeling van geluid geeft (para's, zakelijk verkeer, GA, overvliegende Boeings van/naar Lelystad).

Mevr. De Groot is niet bekend met dit verhaal. Wel is er sprake geweest van een voorstel van het ministerie om de springkolom te verplaatsen naar de andere kant van de IJssel en vanaf daar springers met busjes te vervoeren. Dit achten de luchthaven en het paracentrum echter onacceptabel, omdat hiermee te veel tijd en geld gemoeid zou zijn.

4.7 Dhr. Harbers doet een terugmelding van de informatiebijeenkomst van het ministerie bij theater Orpheus in Apeldoorn. Er is kritiek omdat er op een heel laat moment informatie wordt gedeeld over slechts een deel van het verhaal, zodat er geen mogelijkheid meer is om input te leveren, de z.g. salami-techniek. Er lijkt een oplossing te zijn in herindeling van het luchtruim maar hier moet nog 4 jaar op gewacht worden. Dhr. Harbers vraagt zich af of de overloop die wordt opgevangen op Lelystad een wezenlijke bijdrage levert aan de toenemende omvang van het aantal vliegbewegingen omdat dit maar een heel klein percentage betreft van de totale aantal vliegbewegingen op Schiphol.

4.8 De voorzitter doet een terugmelding van de bestuurlijke informatieavond georganiseerd door het ministerie op 5 oktober in Twello. Er was een grote eendrachtigheid onder de bestuurders. De houding van het ministerie was geregeld tenenkrommend, omdat men weinig gevoel leek te hebben voor de bezwaren in de regio en alleen het eigen betoog nog eens uitlegde.

5. **Stand van zaken voorbereiding luchthavenbesluit Teuge**

Mevr. De Groot geeft aan dat de marktverkenning inmiddels is afgerond. Er is nog niet gestart met de second opinion. Zodra er meer informatie is over de vliegroutes zal dit proces hervat worden.

Wethouder Cziezzo verlaat de vergadering om 19.55 uur

6. **Terugmelding expertteam CRO Teuge**

6.1 De voorzitter geeft aan dat de werkzaamheden van het expertteam vertraging heeft opgelopen door ernstige ziekte van één van de experts. Inmiddels is er een coördinator voor de rapportage en de eindredactie toegevoegd, Johan Kaspers. Hij werkt samen met de 5 leden van het expertteam om meer duidelijkheid te verschaffen over het integrale karakter van de op te leveren rapportage. Afhankelijk van de ontwikkelingen zal het eerste concept worden opgeleverd in het voorjaar van 2018. [Dhr. Kaspers stelt zich voor](#) aan de CRO. Hij heeft een achtergrond vanuit natuurbeheer (WUR) en is 15 jaar werkzaam in recreatie, toerisme en cultuur.

7. **Terugmelding werkgroep circuithoogte**

7.1 Dhr. van Muyden doet een terugmelding.

De werkgroep bestaat uit de volgende leden: Jan van Muyden, trekker, Martin Klompjan, namens omwonenden, Ron Rietjens, namens omwonenden, Wilbert Haverdings ADECS Airinfra. Het onderzoek van de werkgroep gaat over punt 3 van de monitoringsagenda: *Circuithoogte 1000 voet*. De werkgroep is één keer samengekomen om te komen tot een onderzoeksopzet met zo weinig mogelijk variabelen. Er zal worden gemeten op Teuge in 2 situaties; op 700 en 1000 voet. Een technisch adviseur zal in theorie berekenen wat het verschil is qua route, en brengt de lage circuithoogte van 700 voet en de hoge circuithoogte van 1000 voet in kaart door hierbij de meest adequate meetpunten te gebruiken.

Daarna volgt er een meting door de Omgevingsdienst Veluwe IJssel met waarnemers. Dit zal niet enkel technisch (met meetapparatuur) zijn, maar ook d.m.v. interpretatie van het menselijk oor ter plaatse aanwezig. Hierna volgt de eindconclusie en wordt er gekeken of het verschil in meting en

beleving een verschil in circuithoogte rechtvaardigt. Het ligt in de planning voor het einde van het jaar metingen te doen. Zodra metingen gedaan zijn volgen de conclusies.

8 Rapport 'Minder hinder door Teuge 2.0!'

- 8.1 Dhr. Braakman constateert dat de keuzes die uit dit rapport voortkomen in lijn lopen met punten waar de omwonenden de nadruk op leggen.
In het verleden is aangegeven dat het voor de luchtvaart politie niet mogelijk is verbaliserend op te treden wanneer zij de overtreding niet zelf heeft geconstateerd. Hier moet een oplossing voor worden gevonden. Piloten moeten worden gehouden aan een gedragscode bindend voor alle piloten. De intentie is er maar de maatregelen om dit te effectueren ontbreken.
Uit het rapport blijkt dat het aantal klachten in verhouding tot het aantal vliegbewegingen relatief is afgenomen. Dit geeft een vertekend beeld. Wanneer er namelijk geen actie wordt ondernomen naar aanleiding van gemelde klachten raken mensen ontmoedigd, en stoppen ze met het doen van meldingen. Het is belangrijk dat er gebruik kan worden gemaakt van een vliegtuigvolgsysteem zodat gedrag van piloten in kaart kan worden gebracht. Dan kan er bij fouten worden geverbaliseerd.
- 8.2 Dhr. Braakman geeft aan dat het rapport aandacht vraagt voor stiller vliegen. Er is een nog te geringe verschuiving te bespeuren. Overheden kunnen in het kader van cleantech en duurzaamheid subsidie verstrekken om dit te stimuleren. De voorzitter merkt op dat dit een belangrijk onderwerp is van het expertteam.
- 8.3 Dhr. Braakman wijst er op dat het rapport aangeeft de huidige geluidsruimte één op één om te zetten. Dit moet worden gecorrigeerd naar een geluidruimte die correspondeert met 80.000 vliegbewegingen.

De geluidsruimte zoals genoemd in het rapport wordt gesteld op 80.000 vliegbewegingen

- 8.4 Dhr. Braakman vraagt mevr. De Groot naar de betekenis van deze afstudeerscriptie voor de luchthaven en ook wat de overheid met deze informatie doet. Er staan waardevolle aanbevelingen in. Mevr. de Groot geeft aan dat Dhr. Visscher (student) eigenaar is van het rapport. Indien er vragen zijn over de aanbevelingen en waarom deze wel of niet zijn overgenomen dan moeten deze schriftelijk worden ingediend bij de secretaris. Deze zal de vragen bundelen en aanleveren bij de luchthaven. De vragen zullen in de eerstvolgende vergadering van de CRO worden besproken.

Vragen over het rapport 'Minder hinder door Teuge 2.0! worden schriftelijk aangeleverd bij de secretaris. Deze worden geagendeerd voor de eerstvolgende vergadering van de CRO

9. Monitoringsagenda hinderbeperking

- 9.1.1 Dhr. Braakman heeft een vraag over punt 11: luchthaven licht vliegers "van buiten" voor over de te volgen routes van/naar Teuge.
Vliegers moeten zich bij de vluchtvoorbereiding informeren over eventuele lokale hinderbeperkende procedures en afspraken. In de praktijk houden nieuwkomers zich vaak niet aan regels en vliegen bovendien met zeer lawaaierige vliegtuigen. Zo vliegt er een kanariegeel vliegtuig dat overmatig veel herrie maakt.
- 9.1.2 Mevr. De Groot geeft aan dat mensen van buiten de luchthaven de situatie vaak niet goed kennen omdat ze de luchthaven niet geregeld bezoeken. Vliegers raadplegen de AIP (= Aeronautical Information Publication). Piloten informeren zich niet altijd even goed. Luchthaven zet hoog in op informeren van piloten.

- 9.2 Dhr. vd Jagt heeft een vraag over punt 12: uitlezen, vastleggen van vergaarde transpondergegevens. Hoe ver staat het hiermee.
Mevr. De Groot schetst de procedure zoals deze nu is. De Provincie krijgt klachten binnen met vermelding van datum, tijdstip en locatie. Hier wordt een selectie gemaakt van de klachten waarbij wordt ingeschat of er kan worden geconcludeerd dat er een overtreding is gemaakt. Deze mogelijke overtredingen worden ingediend bij de Luchtvaartpolitie (KLPD/afdeling Luchtvaarttoezicht), die beoordeelt of er sprake is van een overtreding. Er wordt anoniem teruggemeld wat er met de klacht is gebeurd. Indien de klacht is onderzocht krijgt de indiener via de luchtvaartpolitie een terugmelding over hun ingediende klacht. Eéns per jaar wordt het geanonimiseerde overzicht van klachten overhandigd aan de CRO.
Dhr. Braakman merkt op dat er klachten zijn die op voorhand niet serieus worden genomen.
Mevr. De Groot benadrukt dat alle klachten serieus worden genomen, maar soms bevatten ze te weinig info waardoor ze niet bruikbaar zijn. Registratienummers zijn niet van belang. Locatie, datum en tijdstip wel.
- 9.3 De voorzitter stelt voor de Luchtvaartpolitie eens per jaar uit te nodigen om toelichting te geven op hun overzicht.
Er wordt gekeken of het mogelijk is dat de luchtvaartpolitie een maal per jaar aanschuift bij de vergadering van de CRO om een toelichting te geven op het klachtenoverzicht. (zie ook 10.3)
- 9.4 Mevr. De Groot en Dhr. Van Eijk de CRO doen op afzienbare termijn een terugmelding over de stand van zaken betreffende de actiepunten die voor 2017 op de agenda staan. Binnen een aantal maanden levert CRO een tussensverslag op over de stand van zaken rond de punten zoals deze zijn opgenomen op de Monitoringsagenda hinderbeperkende maatregelen.
De monitoringsagenda hinderbeperving wordt bijgewerkt en opnieuw geagendeerd als tussensverslag nadat deze is bijgewerkt.
- 9.5 Mevr. De Groot geeft aan dat de kosten van een informatieve film over de wijze van aanvliegen van Teuge (punt 5) €2500,- zijn, en vraagt Ged. Meijers naar een mogelijkheid hieraan bij te dragen. Ged. Meijers zegt toe de mogelijkheden te onderzoeken en hier op terug te komen.
- 10. Concept protocol klachtenafhandeling hinder luchthaven Teuge**
- 10.1 De voorzitter geeft aan dat dit stuk opnieuw is geagendeerd omdat enkele CRO leden hun schriftelijke reactie over dit stuk wilden aanleveren aan de secretaris. De secretaris heeft geen opmerkingen ontvangen. Er is een vraag gekomen om de procedure op schrift te stellen en dat is nu gedaan. De voorzitter stelt voor dit concept aan te nemen, te plaatsen op de website en dit stuk te gebruiken als een leidraad om te zien of de geschetste procedures werkbaar zijn of dat er aanpassing nodig is.
- 10.2 Dhr. Braakman geeft aan dat er de wens is voor een formeel vastgelegde procedure. Vaak wordt er gemeld dat de klacht ongegrond is. Met het beschrijven van de procedure wordt aan een deel van de oplossing gewerkt. Dhr. vd Jagt vult aan dat het duidelijk is hoe het proces verloopt maar dat er meer duidelijkheid moet komen over het wel of niet gegrond zijn van een klacht. Zodra er een vliegtuigvolgsysteem er is kan er een procedure vastgesteld worden zodat klachten serieus in behandeling worden genomen.

- 10.3 Mevr. De Groot geeft klachten ter beoordeling worden aangeboden aan de KLPD. Het is onduidelijk hoe lang de KLPD nodig heeft om resultaten op te leveren. Dit heeft te maken met een tekort aan capaciteit. Na beoordeling van een aantal klachten zal de KLPD uitgenodigd worden met het verzoek aan de CRO uitleg te geven over hoe men tot een beoordeling is gekomen zodat dat voor iedereen helder is.
- 10.4 Dhr. Braakman verzoekt Provincie Gelderland een pleidooi te houden bij het OM voor meer capaciteit.
- 11. Voorstel vergaderschema 2018**
Het vergaderschema voor 2018 is als volgt vastgesteld: reguliere overleggen: woensdagen, 7 februari, 27 juni, 7 november, extra overleggen: dinsdagen 17 april, 4 september, 11 december.
- 12. Wat verder ter tafel komt**
Geen bijzonderheden
- 13. Rondvraag en sluiting**
- 13.1 Mevr. De Groot meldt dat er een samenwerkingsverband loopt met opleider Aventis en de Luchthaven. Studenten gaan stage lopen bij Sky Services en Yellow Wings. Ook wordt er een stageplek aangeboden aan een student van de Hoge school Amsterdam. De stagiaires zullen met hun frisse blik een waardevolle bijdragen leveren aan bedrijfsleven in Teuge
- 13.2 De volgende vergadering vind plaats op woensdag 6 december.